

IETEIKUMI

MATERIĀLU SAGATAVOŠANAI ROKRAKSTA UN PARAKSTA EKSPERTĪZEI

Rokrakstu ekspertīze ir viens no tiesu ekspertīžu veidiem, kuras pētījuma objekti ir rokraksts un paraksts.

Rokraksta ekspertīzes rezultāti ļauj identificēt rakstītāju.

Ekspertam izlemšanai var tikt uzdoti šādi jautājumi (lēmumā jānorāda tikai nepieciešamie jautājumi):

- Vai tekstu/ierakstus dokumentā (*dokumenta rekvizīti*) ir izpildījis (*norādīt vārdu un uzvārdu*)?
- Vai parakstu (*norādīt personas vārdu un uzvārdu*) vārdā dokumentā (*dokumenta rekvizīti, rinda*) ir izpildījis (*norādīt vārdu un uzvārdu*) vai kāda cita persona?
- Vai tekstu/ierakstus, parakstu (*norādīt vārdu un uzvārdu*) dokumentos (*dokumenta rekvizīti*) ir izpildījusi viena persona?
- Vai teksts/ieraksti, paraksts ir izpildīts apzināti izmainītā rokrakstā?
- Vai teksts/ieraksti, paraksts ir izpildīts ar kreiso roku (ja izpildītājs parasti raksta ar labo roku)?
- Vai paraksts ir izpildīts, atdarinot personas (*norādīt vārdu un uzvārdu*) parakstu?
- Vai rakstot tekstu/ierakstus, parakstu, izpildītājs ir bijis kādā īpašā stāvoklī (uztraukts, alkohola vai narkotiku reibumā, vai kādos utt.) vai kādos neierastos apstākļos?

* Svarīgi ir norādīt, kādos apstākļos, ja tādi ir zināmi, ir veikts izpētāmais paraksts, ieraksti vai teksts, piem., slimības, kas ietekmē kustību koordināciju, fiziskas traumas, rakstīšanas laikā atrašanās alkohola vai narkotisko vielu ietekmē, hronisks alkoholisms, fiziska vai morāla iespaidošana, utml.

Lai noteiktu, vai tekstu/ierakstus, parakstus ir izpildījusi kāda noteikta persona, ekspertīzei jāiesūta *brīvie, nosacīti brīvie un eksperimentālie* rokraksta un paraksta paraugi.

- *brīvie* rokraksta un paraksta paraugi: izpildīti pirms izpētāmā dokumenta datējuma (pases kopijā, formā Nr.1, dokumentos no darba vietām, kuros attiecīgā persona parakstus, ierakstus atzīst par saviem – vēstulēs, piezīmju grāmatiņās u.c.). Svarīgi ir iesūtīt tādu rokraksta / paraksta paraugus, kas atbilst izpētāmo rokrakstu /parakstu izpildīšanas laikam;
- *nosacīti brīvie* rokraksta un paraksta paraugi: paskaidrojumi, protokoli, lietas sakarā jeb dokumenti saistībā ar notikumu;
- *eksperimentālie* rokraksta un paraksta paraugi: izpildīti speciāli ekspertīzes vajadzībām.

Iegūstot eksperimentālos paraugus, jāievēro, ka paraugu ņemšanas laikā paraugu devējam **nedrīkst** rādīt izpētāmo dokumentu, lai viņš nenozīmētu, neizmainītu rokrakstu. Jāraksta ar atbilstošu rakstāmriku.

Rokraksta paraugus iegūst, diktējot tekstu. Tēma jāizvēlas tuva izpētāmā teksta saturam: pilnībā vai daļēji iekļaujot frāzes no tā, valodu (latviešu, krievu u.c.), izpildījuma tempu, rakstu zīmju lielumu, slīpumu, rakstības stilu.

Parakstu paraugus iegūst, liekot rakstīt interesējošo vārdu un uzvārdu pilnībā un citus paraksta variantus: iniciāļus, tikai uzvārdu, vārda vai uzvārda pirmo burtu un burtus neveidojošus

elementus pēc rakstītāja brīvas izvēles (atbilstoši apstrīdamajam parakstam). Paraksta izpētei noderīgi arī rokraksta teksti, kas satur paraksta lielos burtus.

Ja nepieciešams iegūt paraksta paraugus citas personas vārdā, katru eksperimentālā parauga lapu ieteicams sākt ar tekstu:

“Mans vārds ir ..... un es parakstos šādi..... Datums”.

“Mans vārds nav....., bet, ja mans vārds būtu....., es parakstītos šādi..... Datums.”

Ja paraugu iegūšanas laikā redzams, ka rakstītājs, vēlēdamies izmainīt rokrakstu, palēnina vai paātrina rakstīšanas tempu, nepieciešams atbilstoši viņam likt paātrināt vai palēnināt izpildījuma ātrumu. Ja persona parasti izmanto brilles, tās viņai jālieto arī izpildot eksperimentālos paraugus.

Eksperimentālajiem rokraksta un paraksta paraugiem jābūt uz 3 – 5 atsevišķām lapām, ne mazāk par 10 parakstiem uz katras lapas.

Katras eksperimentālo paraugu lapas augšdaļā ir jābūt paraugu devēja pilnam vārdam un uzvārdam, un katra paraugu lapa inspektoram un paraugu devējam ir jāapliecina ar parakstu un datumu, kad ir iegūti paraugi.

N.B.! Veicot izpētāmā objekta (paraksta) salīdzināšanu ar konkrētas personas paraksta paraugiem, vispirms salīdzina izpētāmo objektu (parakstu) ar tās personas rokraksta un paraksta paraugiem, kuras vārdā izpildīts izpētāmais objekts (paraksts).

Izpētāmais rokraksts / paraksts un salīdzināmie paraugi savstarpēji nav savietojami, ja izpētāmais objekts (ieraksts, teksts, paraksts, kura izpildītājs ir jāidentificē vai tie savstarpēji ir jāsalīdzina) un salīdzinošie materiāli satur:

- atšķirīgu grafisko materiālu (piemēram, atšķirīgs burtu vai rakstu zīmju sastāvs);
- atšķirīgu rakstības stilu (piemēram, ātrraksta, drukāta veida burti);
- atšķirīgu alfabētu (piemēram, latīņu un arābu alfabēts);
- atšķirīgus rakstāmpiederumus (piemēram, flomāsters un lodīšu pildspalva).